

Zpráva o šetření

ve věci podnětu Sdružení X

A - Shrnutí podnětu

Dne 11. října 2005 se na veřejného ochránce práv obrátili zástupci sdružení X., xxx (dále též „stěžovatelé“ či „zástupci sdružení“) podnětem, který směřuje proti postupu Ministerstva spravedlnosti při vyřizování stížnosti na nevhodné chování soudce Obvodního soudu pro Prahu 2 JUDr. Jiřího Horkého. Zástupci sdružení dále v podnětu žádají, aby došlo k přezkoumání jednání soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 5 Mgr. Lenky Fučíkové.

Stěžovatelé v podnětu uvedli, že zahrádkářská osada X. vznikla před 50 lety na historických pozemcích ÚNV hl. m. Prahy, p.č. o, q – s v k.ú. Y.. V současné době užívá zahrádky/příslušné pozemky občanské sdružení s názvem „Sdružení X.“ (dále též „zahrádkáři“).

Dle sdělení stěžovatelů v roce 1998 vstoupil do Sdružení X. soudce JUDr. Jiří Horký, který se stal členem výboru, kde dostal za úkol realizovat nákup předmětných pozemků pro zahrádkářské sdružení od tehdejšího podniku Z., a. s. (dnes A., a. s., v likvidaci). Do sdružení přivedl svého známého JUDr. M., který měl provést samotnou realizaci zakoupení pozemků. Pozemky, na kterých stála zahrádkářská kolonie, však nakonec namísto zahrádkářů koupila společnost B., s. r. o., která se zahrádkáři chtěla uzavřít nájemní smlouvu za užívání pozemků. Vzhledem k tomu, že zahrádkáři považovali text této smlouvy za likvidační, nájemní smlouvy nepodepsali. Následně byly zahrádkářům doručeny žaloby na vyklizení pozemků bez náhrady. Přestože bylo Obvodním soudem pro Prahu 5 vydáno předběžné opatření (viz usnesení ze dne 16. srpna 2004, sp. zn. 31C 375/2003) ukládající vlastníkovi pozemků zdržet se veškerých zásahů do užívacích práv žalobce a umožnit nerušené užívání příslušných pozemků, došlo k tomu, že bylo na pozemcích zbouráno 32 objektů, vyvráceny dřeviny, odstraněn plot. Tato násilná likvidace zahrádek byla předmětem šetření Policie ČR a České inspekce životního prostředí.

Stěžovatelé uvedli, že se dne 9. května 2005 (s následným dodatkem ze dne 19. května 2005) obrátili na ministra spravedlnosti se stížností na soudce JUDr. Jiřího Horkého, přičemž vyřízení stížnosti považují za pouze formální. Za zásadní považují, že soudce JUDr. Jiří Horký minimálně porušil etiku soudce, zásadu dobrých mravů i zásady obecné slušnosti tím, že vědomě jednal v neprospěch členů Sdružení X. Dále zástupci Sdružení poukazují na úzké propojení mezi soudcem JUDr. Jiřím Horkým a JUDr. M. Spojení těchto osob mělo vést k likvidaci zahrádkářské osady.

Stěžovatelé v podnětu dále vznášejí své námitky vůči postupu soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 5 Mgr. Lenky Fučíkové v rámci řízení o vyklizení pozemků mezi žalobcem B., a. s., a žalovaným panem N. (jedním ze zahrádkářů, resp. uživatelů předmětných pozemků). Uvádí, že soudkyně Mgr. Lenka Fučíková odmítla vyslechnout korunní svědky a zamítla námitky ke zneužití 5 bianco podepsaných listů, které měl bývalý předseda Sdružení X. pan O. podepsat pro JUDr. M. s tím, že mělo dojít k zajištění nákupu příslušných pozemků pro Sdružení X.

Zástupci sdružení považují prošetření své stížnosti ze strany Ministerstva spravedlnosti za chybné, nedostatečné a žádají, aby veřejný ochránce práv postup ministerstva prošetřil.

B - Skutková zjištění

Na základě podnětu zástupců Sdružení X. jsem se rozhodl zahájit šetření a vyzval jsem místopředsedu vlády, ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Němce k tomu, aby mi poskytl vyjádření ke způsobu a postupu při vyřizování stížnosti na nevhodné chování soudních osob.

Vzhledem k tomu, že těžiště námitek stěžovatelů směřujících vůči soudkyni Obvodního soudu pro Prahu 5 Mgr. Lence Fučíkové spočívalo v rozhodovací činnosti této soudkyně (případně šlo o námitky podjatosti, které je třeba realizovat v rámci soudního řízení dle ustanovení § 14 a násl. OSŘ), mé šetření se této problematiky samozřejmě netýkalo, neboť tyto záležitosti nemohou být předmětem stížnostního šetření.¹

Ministra spravedlnosti jsem požádal, aby mi objasnil režim, v rámci něhož byla stížnost vyřizována (tj. zda byla vyřizována dle ustanovení § 164 a násl. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů). Dále jsem ho požádal o sdělení, které osoby byly vyslechnuty k ověření skutečností uváděných stěžovateli, o zhodnocení jednání soudce JUDr. Jiřího Horkého z pohledu zásad soudcovské profesní etiky, současně jsem si vyžádal zaslání kopie stížnostního spisu.

V dané věci jsem obdržel vyjádření JUDr. Dagmar Průchové, pověřené zastupováním funkce ředitelky odboru personálních věcí justice, která mi na základě pověření ministra sdělila následující skutečnosti.

„Předmětná stížnost byla prošetřována v rámci podnětu ke kárnému řízení odborem personálních věcí justice, který je k tomu dle organizačního řádu příslušný. Prošetřování podnětů nemá žádné předepsané náležitosti, tvrzené skutečnosti stěžovatele mohou být ověřeny a zhodnoceny pouze na základě dostupných materiálů, které jsou získány vyžádáním zpráv a vyjádření.

¹ Pouze pro úplnost dodávám, že i v této věci se Ministerstvo spravedlnosti obrátilo na předsedu Obvodního soudu pro Prahu 5 JUDr. Tome Frankiče s žádostí o vyjádření. Předseda soudu poskytl Ministerstvu spravedlnosti dne 20. června 2005 vyjádření, v němž konstatoval, že podstatou stížnosti je nesouhlas s rozhodnutím soudu ve věci pana N., přičemž obdobné záležitosti nemohou být předmětem stížnosti na nevhodné chování soudce/soudkyně. S vyjádřením předsedy Obvodního soudu pro Prahu 5 bezesbýtku souhlasím.

K předmětné věci bylo vyžádáno stanovisko předsedy Obvodního soudu pro Prahu 2 spolu s vyjádřením napadeného soudce a dále bylo k dispozici především příslušné rozhodnutí soudu ve věci žaloby podané B., spol. s r. o. (jako současného vlastníka pozemků, na kterých se nacházejí předmětné zahrádky), proti žalovanému panu N. (jednomu ze zahrádkářů, o vyklizení pozemku).

Stížnost na soudce byla posouzena jako nedůvodná po prostudování všech těchto výše uvedených listinných dokladů, tedy nejen na základě vyjádření dotčeného soudce, který veškerá obvinění obsažená ve stížnosti odmítl a již podruhé zvažuje právní kroky na ochranu své osoby. Bylo zejména přihlédnuto k rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 21. 9. 2004, čj. 28 C 385/2003-118, a k rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2005, čj. 25 Co 54/2005-150, kterými bylo prokázáno a potvrzeno, že v daném případě žalovaný, ale stejně tak i další zahrádkáři, neoprávněně užívá pozemek a zasahuje tak do vlastnického práva vlastníka pozemku a že zahrádkářská kolonie zanikla nejpozději dnem 2. 7. 2003“.

Současně s tímto vyjádřením mi byla zaslána kopie příslušného stížnostního spisu.

Ze spisu jsem zjistil, že odbor dohledu a stížností postoupil dne 20. května 2005 příslušnou stížnost odboru personálních věcí justice.

Tento odbor dne 15. 6. 2005 adresoval ve věci stížnosti na soudce JUDr. Jiřího Horkého výzvu předsedovi Obvodního soudu pro Prahu 2 JUDr. Ivanu Kratochvílovi.

Na tuto výzvu podal dne 20. července 2005 předseda Obvodního soudu pro Prahu 2 vyjádření. V něm uvedl, že ke stížnosti se osobně nemůže vyjádřit, neboť jde o tvrzení proti tvrzení. Soudce JUDr. Jiří Horký měl předsedu soudu ubezpečit, že se nedopustil ničeho, co by narušilo důstojnost soudcovské funkce a ohrozilo důvěru veřejnosti v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudu. Přílohou stanoviska předsedy soudu je i písemné vyjádření soudce JUDr. Jiřího Horkého ke stížnosti Sdružení X. (viz příloha č. 1 k této zprávě).

Obsah stížnostního spisu dále tvoří (uvádím nejzásadnější dokumenty):

- 1) rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 21. září 2004, sp. zn. 28C 385/2003,
- 2) rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 7. dubna 2005, sp. zn. 25Co 54/2005,
- 3) stížnost Sdružení X. ze dne 9. května 2005,
- 4) dohoda o provedení práce mezi Sdružením X. a JUDr. M. ze dne 17. 12. 2002,
- 5) plná moc ze dne 17. 12. 2002, v níž Sdružení X. zplnomocňuje JUDr. M. k zastupování v řízení o užívání a koupi příslušných pozemků,
- 6) závěrečný návrh žalobce B., spol. s r. o., ve věci Obvodního soudu pro Prahu 5, sp. zn. 28C 385/2003, ze dne 21. září 2004, podepsaný JUDr. M.,
- 7) zpětvzetí žádosti o zápisy do katastru nemovitostí ze dne 30. srpna 2004,

- 8) vyjádření k zpětvzetí žádostí o zápisy do katastru nemovitostí ze dne 16. září 2004
- 9) zápis z volební členské schůze Sdružení X. konané dne 21. září 2004
- 10) výzva Sdružení X. ze dne 21. března 2005
- 11) záznam z terénního šetření České obchodní inspekce ze dne 8. prosince 2004,
- 12) usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 16. srpna 2004 o návrhu na vydání předběžného opatření, sp. zn. 31C 375/2003
- 13) smlouva o pronájmu pozemků a vyrovnání vzájemných pohledávek ze dne 15. a 21. 5. 1997
- 14) nájemní smlouva o pronájmu ze dne 24. března 1999

Ministerstvo spravedlnosti odpovědělo zástupcům Sdružení prostřednictvím svého náměstka JUDr. Vladimíra Krále dne 26. srpna 2005 (dopis č.j. 330/2005-PERS-SO). Ve svém dopisu náměstek ministra sdělil, že stížnost byla podrobně prošetřena, avšak ministerstvo dospělo k závěru, že soudce JUDr. Jiří Horký se nedopustil žádného jednání, které by bylo v rozporu s etikou soudce. Vysvětlení soudce má plně korespondovat s rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5, potvrzeného rozsudkem Městského soudu v Praze. Stížnost byla posouzena jako nedůvodná a ve věci nebyla učiněna žádná opatření.

C – Soudcovská profesní etika

Vzhledem k tomu, že pravidla soudcovské etiky svým způsobem nutně vycházejí z obecných etických zásad chování právníků,² je dobré se nejdříve stručně zmínit o tom, jaké standardy chování mají být vyžadovány od příslušníků právníckého stavu. Soudci svým způsobem představují v právníckém stavu elitu a každý soudce je, oproti ostatním právníkům, ústavním činitelem. Zásady soudcovské profesní etiky proto musí nejen minimálně vycházet z obecné profesní etiky právníků, ale musí ji svým způsobem převyšovat. Znamená to tedy, že soudci by měli (mj. i díky požadavkům na ústavně zakotvenou nezávislost a nestrannost) dodržovat přísnější etické normy než příslušníci stavu advokátského, notářského či exekutorského.

Již staří Římané uplatňovali pro posuzování kvality lidského jednání pravidlo (maximu), které Ulpianus formuloval následujícím způsobem: „*luris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere*“. (Digesta I,1,10). Přeloženo: „*Právo přikazuje: čestně žít, nikomu neškodit a každému přiznat, co mu náleží.*“

Tyto základní občanské ctnosti (čestnost, poctivost a spravedlnost) jsou určujícím normativem pro jednání všech lidí, nejen právníků. Od osob, které mají právnícký diplom, se však navíc vyžaduje, aby dodržovaly v občanském životě ještě další zásady a principy tak, aby byla ve společnosti posilována důvěra v právo a spravedlnost. Bez tohoto požadavku není představitelné, že by mohl reálně

² Pravidla, kterými se mají příslušníci právníckého stavu řídit ve svém občanském i profesním životě, jsem se, jakožto předseda Jednoty českých právníků, pokusil shrnout již dříve v dokumentu *Zásady etického chování právníků* (viz Právní rozhledy 4/1999, str. 217; příloha č. 2 k této zprávě).

fungovat demokratický právní stát. Jestliže by totiž díky chování právníků ve společnosti převládl právní nihilismus (nedůvěra v právo) vyjádřený opět nejpříhodněji ve rčení „*summum ius, summa iniuria*“ (přel. „nejvyšší právo - nejvyšší bezpráví“), idea demokracie a vlády práva by zůstala pouhou vyprázdněnou formou bez skutečného obsahu.

Kromě těchto etických, dalo by se též říci obecně lidských požadavků na výkon právní profese, by si právník měl být vědom toho, že právo slouží především k stanovení pravidel regulace mezilidských konfliktů a řešení sporů nenásilnou cestou. Z tohoto pohledu by právníci měli přispívat k řešení sporů formou dohod či smírů a zbytečně svým chováním neprohlubovat konflikty, které i tak jsou „*zdrojem jejich denní obživy*“. Dalším nezadatelným úkolem právníků je přispívat k posilování právní jistoty adresátů práva, a to především při sepisování smluv či jiných právních listin tak, aby byly naplňovány požadavky určitosti a srozumitelnosti.

Mezi základní etické požadavky právní profese patří rovněž princip zákazu „*střetu zájmů*“. Tento princip je sice normativně vyjádřen pouze ve vztahu k advokátům (§ 19 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů) a notářům [§ 53 odst. 1 písm. c) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů] obecně jej však lze vztáhnout na všechny příslušníky právního stavu. Rozdíl je pouze v tom, že „*běžného právníka*“ (nečlena advokátského stavu) nelze za jednání ve střetu zájmů kárně postihnout. Ani „*běžný právník*“ by však neměl zastupovat osobu, jestliže „*v téže věci nebo ve věci související již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá*“. Jsem si vědom toho, že tento požadavek existuje pouze ve sféře čistě etické, neboť žádný zákon „*běžnému právníkovi*“ nezakazuje zastupovat protistranu (čl. 1 odst. 4 Ústavy, čl. 1 odst. 3 Listiny základních práv a svobod). S ohledem na samotnou podstatu právní profese je však přesto třeba trvat na tom, aby se právníci střetu zájmů důsledně vyhýbali a současně dbali i na jistou prevenci, která by měla střetu zájmů bránit. Pouze tak lze v praxi naplňovat zásadu *neminem laedere*.

Ve vztahu k profesní etice soudců existuje řada dokumentů, tzv. *soft law*, které se problematice soudcovské profesní etiky podrobně věnují (např. Kodex chování soudců formulovaný v roce 2001 v Bangalore, Zásady chování soudce schválené 15. Shromážděním zástupců sekcí Soudcovské unie ČR v Brně dne 26. listopadu 2005). Tyto dokumenty představují samosprávné kodexy asociací sdružujících soudce, a proto je možné k nim přihlížet spíše jako k interpretačním vodítkům pro posuzování chování soudce.

Rozhodující a závazné jsou pro hodnocení chování soudce samozřejmě principy, zásady a pravidla, které jsou obsaženy v ustanoveních příslušných právních předpisů.

Ve vztahu k soudcům jsou pravidla profesní etiky upravena v obecné rovině v Ústavě České republiky v čl. 81 a 82, která zakotvují požadavek nezávislosti soudní moci („*soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy*“), stejně jako požadavek nezávislosti soudců („*soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí*“). Dále

je požadavek nezávislosti a nestrannosti zakotven rovněž v ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod („každý se může domáhat stanoveným způsobem svého práva u nezávislého a nestranného soudu...“).

Z požadavku nezávislosti a nestrannosti soudní moci, jejímiž nositeli jsou v individuálních případech soudci, dále vyplývají konkrétní pravidla soudcovské profesní etiky, která jsou normativně vyjádřena v ustanoveních zákona o soudech a soudcích (zákon č. 6/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů), zejména v ustanovení § 80.³

Zákon o soudech a soudcích pro vyjádření požadavků na jednání soudce a výkon jeho funkce operuje se třemi základními termíny (nezávislost, nestrannost a důstojnost), přičemž první dva termíny potom používá ve dvou základních rovinách. Jednak v ustanovení § 80 odst. 1 a 2 používá termíny nezávislosti a nestrannosti ve vztahu k soudcovské funkci jako takové (viz např. „v zájmu záruk nezávislosti a nestrannosti výkonu soudcovské funkce...; povinen prosazovat a obhajovat nezávislost soudnictví a jeho dobrou pověst ...; povinen chovat se tak, aby nezavdal příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a důstojnosti soudcovské funkce“), jednak v ustanovení § 80 odst. 4 a 5 používá tyto termíny ve vazbě na rozhodovací činnost („nestranné, nezávislé a spravedlivé rozhodování soudů“).

³ § 80 zákona o soudech a soudcích:

(1) Soudce a přísedící je povinen vykonávat svědomitě svou funkci a při výkonu funkce a v občanském životě se zdržet všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.

(2) V zájmu záruk nezávislosti a nestrannosti výkonu soudcovské funkce soudce zejména a) je povinen prosazovat a obhajovat nezávislost soudnictví a jeho dobrou pověst, b) je povinen chovat se tak, aby nezavdal příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a důstojnosti soudcovské funkce, c) je povinen odmítnout jakýkoliv zásah, nátlak, vliv, přání nebo žádost, jejichž důsledkem by mohlo být ohrožení nezávislosti soudnictví, d) se nesmí při výkonu své funkce nechat ovlivnit zájmy politických stran, veřejným míněním a sdělovacími prostředky, e) musí vystupovat nezájatě a ke stranám nebo účastníkům řízení přistupovat bez ekonomických, sociálních, rasových, etnických, sexuálních, náboženských nebo jiných předpokladů, f) dbá svým chováním o to, aby jeho nestrannost nebyla důvodně zpochybňována.

(3) Soudce je povinen vykonávat svou funkci v souladu se zájmem na řádném výkonu soudnictví. Při své rozhodovací činnosti soudce zejména a) je povinen poskytnout každému účastníku řízení nebo straně soudního řízení anebo jejich zástupcům plnou možnost k uplatnění jejich práv; nesmí však od nich, s výjimkou případů stanovených zákonem o řízení před soudy, jednostranně přijímat nebo jim podávat informace nebo s nimi jednat o skutkové podstatě projednávané věci nebo o procesních otázkách, které na ni mohou mít vliv, b) dbá o to, aby jeho rozhodnutí bylo srozumitelné a pečlivě odůvodněno.

(4) Soudce je povinen při své činnosti mimo výkon funkce soudce a při výkonu svých politických práv si počínat tak, aby tato činnost neohrožovala nebo nenarušovala důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů nebo nenarušovala důstojnost soudcovské funkce anebo mu nebránila v řádném výkonu funkce soudce.

(5) Soudce je povinen ve svém osobním životě svým chováním dbát o to, aby nenarušovalo důstojnost soudcovské funkce a neohrožovalo nebo nenarušovalo důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů. Soudce zejména a) nesmí umožnit, aby jeho funkce byla zneužita k prosazování soukromých zájmů, b) nesmí působit jako rozhodce nebo zprostředkovatel řešení právního sporu, zastupovat účastníky soudního řízení nebo jako zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby v soudním nebo správním řízení, s výjimkou zákonného zastoupení a případů, v nichž půjde o zastupování dalšího účastníka řízení, v němž je účastníkem i sám soudce.

(6) Soudce je povinen zachovávat náležitou úctu k ostatním soudcům, jiným osobám vykonávajícím právníká povolání a k ostatním zaměstnancům soudu a k účastníkům nebo stranám soudního řízení. Ve vztahu k zástupcům účastníků nebo zástupcům stran soudního řízení je povinen se zdržet projevů sympatií, náklonnosti nebo negativních postojů.

Z povahy ustanovení § 80 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích vyplývá, že ve vazbě k dalším odstavcům tohoto paragrafu jde o jistou generální klauzuli. Jak odstavec první, tak odstavec druhý totiž zakotvuje obecné požadavky na funkci soudce, které mají absolutní povahu. Znamená to, že tyto povinnosti soudce musí dodržovat při jakékoliv činnosti, bez ohledu na to, v jaké situaci se nachází. Jde o závazná pravidla chování, která jsou esenciálně spjata s požadavky nestrannosti a nezávislosti justice.

Dále je v těchto ustanoveních (§ 80 odst. 1 a 2) silně zdůrazněn požadavek soudcovské autority.⁴ Autorita soudce nevyplývá pouze z titulu jeho funkce a z důvodu existence státního mocenského donucení. Jde o souhrn morálního, osobnostního a profesního profilu každého soudce. Jestliže úkolem státu je zajistit řádné fungování soudnictví, je jeho povinností pro funkci soudce vybírat jen takové osoby, které přirozenou autoritou disponují. Pokud je funkce soudce obsazena osobou bez alespoň minimální míry autority, je o podobnou situaci, jako „*když orchestr řídí osoba bez hudebního sluchu*“.

Při aplikaci ustanovení § 80 zákona o soudech a soudcích je třeba vzít do úvahy, že skutkové podstaty, které jsou uvedeny v dalších odstavcích, jsou pouze demonstrativním vyjádřením požadavků, které vyplývají již z prvních dvou odstavců. Jestliže totiž zákon stanoví určité vzorce chování ve vazbě na soudcovskou funkci jako takovou, musí soudce tyto povinnosti dodržovat jak při své rozhodovací činnosti, tak v občanském životě (resp. mimo výkon své funkce).

Na okraj podotýkám, že právě v tom se projevuje zásadní rozdíl mezi soudci a jinými ústavními činiteli (např. poslanci, senátory, prezidentem apod.). Ti totiž pravidla chování v běžném občanském životě výslovně zákonem stanovená nemají.

Soudce, tak jako kterýkoliv jiný veřejný činitel, žije svým způsobem schizofrenní život, neboť se pohybuje na hranici mezi „*maximou svobody*“ (čl. 2 odst. 4 Ústavy, čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod) a zásadou „*legality státní moci*“ (čl. 2 odst. 23 Ústavy, čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Na jednu stranu tedy žije svůj běžný občanský život, v němž jakoby může činit vše, co zákon nezakazuje, na druhou stranu je jakožto nositel státní moci oprávněn při výkonu své funkce činit jen to, co mu zákon výslovně umožňuje. Avšak právě z důvodu veřejného zájmu na kvalitách soudců (tj. nezávislosti, nestrannosti a důstojnosti soudcovské funkce) zákon o soudech a soudcích reguluje i autonomní sféru soudce mimo výkon jeho funkce, neboť zákonodárce správně vychází z předpokladu, že i soudcovo jednání v občanském životě ovlivňuje jeho rozhodovací činnost a především důvěru veřejnosti v osobu soudce a jeho autoritu.

V ustanovení § 80 odst. 3 zákona o soudech a soudcích jsou vyjádřeny zásady, kterými se soudce musí řídit při své rozhodovací činnosti. Tyto zásady potom nacházejí bližší rozvedení v pravidlech, která jsou upravena v jednotlivých procesních předpisech (občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní).

⁴ Resp. soudcovské důstojnosti. Oba pojmy lze užít jakožto synonyma.

V ustanovení § 80 odst. 4 zákona o soudech a soudcích jsou blíže specifikovány požadavky na kvalitu činnosti soudce mimo výkon jeho funkce, a to zejména při výkonu jeho politických práv (tedy např. svobody projevu, petičního práva, práva shromažďovacího, sdružovacího apod.) Opět považuji za důležité připomenout, že regulaci chování soudce při výkonu jeho politických práv je třeba doplnit o povinnosti, které vyplývají z ustanovení § 80 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích.

Ustanovení § 80 odst. 4 zákona o soudech a soudcích má zásadních charakter v tom směru, že právě při projevu politických práv dochází k jednoznačnému vyjadřování určitých postojů, které by dle okolností mohly vést k ohrožení nezávislosti a nestrannosti funkce. V případě práva sdružovacího je třeba na tomto místě zdůraznit, že zákon soudci samozřejmě výslovně nezakazuje být členem občanských sdružení, případně politických stran (pokud pomineme sdružení či politické strany, jejichž účel nekonvenuje se zákonnými limity vyjádřenými v příslušných právních předpisech, případně jde o sdružení/politickou stranu, které se pohybuje na hraně zákonnosti), kvalita tohoto členství však již zákonem regulována je. Znamená to tedy, že soudce by, pokud již je členem určitého občanského sdružení, měl vystupovat pouze jako řadový člen a neměl by již jednat za sdružení na veřejnosti jakožto jeho mluvčí či představitel. Neměl by tedy například být členem volených orgánů, ať již orgánů řídicích či kontrolních. Současně by v rámci svého členství zásadně neměl pro sdružení poskytovat právní služby. Ve všech takových případech se totiž soudce vystavuje vážnému riziku, že zájmy, které takovou aktivitou prosazuje, se mohou stát příčinou sporů (mimosoudních, ale i soudních). V takové situaci je potom soudce přímo či nepřímo vtahován do konfliktních situací (mnohdy řešených jinými soudci), které ohrožují nezávislost a nestrannost soudcovské funkce (§ 80 odst. 1 a 2).⁵

V případě poskytování právních služeb soudcem, byť pro občanské sdružení, jehož je členem, jde o aktivitu, která se s požadavkem nezávislosti a nestrannosti soudce *a priori* vylučuje. Tím, že soudce pomáhá sepisovat smlouvy případně jiné právní listiny, je opět vtahován do potenciálního sporu smluvních stran. Soudce by proto zásadně neměl takové aktivity provozovat, a to dokonce ani pro své známé či příbuzné.

Ustanovení § 80 odst. 5 zákona o soudech a soudcích v podstatě normativně zakotvuje pro jednání soudce v občanském životě tzv. *princip předběžné opatrnosti*.⁶ Přestože tento princip je znám především v oblasti ochrany životního prostředí, je namístež použít podstatu tohoto principu i pro jednání soudce v občanském životě. Znamená to tedy, že se vyžaduje, aby soudce neprovedl určité jednání (tj. aby se ho zdržel) v případě, že toto se jednání jeví jako potenciálně kolidující s požadavky nezávislosti, nestrannosti a ochrany soudcovské autority/důstojnosti. Soudce by tedy měl být v občanském životě obezřetný, vést bezúhonný a střízlivý život, zjednodušeně by měl do důsledků naplňovat Ulpianovy požadavky *honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere*.

⁵ Tyto zásady z povahy věci samozřejmě nelze uplatňovat ve vztahu k právu soudců sdružovat se ve samosprávných organizacích (v ČR jde např. o zmiňovanou Soudcovskou unii).

⁶ Opět je třeba vzít do úvahy, že tento princip již vyplývá z povahy soudcovské funkce jako takové (§ 80 odst. 1 a 2 a ustanovení § 80 odst. 5 zákona o soudech a soudcích je v tomto směru pouze demonstrativní).

Ustanovení § 80 odst. 6 zákona o soudech a soudcích zakotvuje pravidla chování vůči ostatním soudcům a ostatním příslušníkům právního stavu. V druhé větě je vyjádřen požadavek zákazu diskriminace účastníků řízení, a to ve vazbě na výslovné verbální či nonverbální projevy soudce vůči zástupcům účastníků či stran v soudním řízení.

D – Hodnocení případu soudce JUDr. Jiřího Horkého

Je zřejmé, že shora uvedené principy a zásady představují ideál nezávislého a nestranného soudce, který nebude možné ve všech případech beze zbytku naplňovat. Předdesílám, že jsem si vědom toho, že „*zelený strom života*“ se bude vždy lišit od „*šedivé teorie*“ a že v praxi je shora uvedený ideál v absolutní podobě nerealizovatelný. Rozhodující však není to, zda je jednání soudce zcela bezchybné, profesionální a čestné, ale zda se soudce neodchýlil od svých povinností natolik, že je již namístě hovořit o tom, že se své funkci zpronevěřil.

Jistě lze tolerovat menší prohřešky proti soudcovské profesní etice, obdobně jako se každý řidič občas dopouští drobných dopravních přestupků. Takové jednání je akceptovatelné a omluvitelné. Problém, dle mého názoru, nastává až v situaci, kdy se soudce vědomě chová tak, že podkopává důvěru veřejnosti ve vlastní autoritu, případně v nezávislost/nestrannost soudní moci.

Po posouzení celého případu mám za to, že Ministerstvo spravedlnosti (potažmo předseda Obvodního soudu pro Prahu 2 JUDr. Ivan Kratochvíl) posuzovalo stížnost sice formálně správně (co se týče právního režimu nakládání se stížností), věcně se však nemohu s jeho závěry ztotožnit. Současně nemohu akceptovat skutečnost, že závěry, k nimž ministerstvo dospělo, nejsou odůvodněny.

Pro odstranění případných nedorozumění chci předeslat, že souhlasím s tím, že v dané věci šlo skutečně spíše o personální (resp. potencionálně kárné) věci justice, čemuž odpovídalo i to, že stížnost nebyla vyřizována striktně dle zákona o soudech a soudcích. Ačkoliv hranice mezi oblastí personální a oblastí stížností na nevhodné chování soudních osob není příliš jasně vymezená, s ohledem na okolnosti konkrétního případu se nedomnívám, že bylo pochybením, jestliže stížnost byla řešena v jakémsi obecném režimu vyřizování stížností na soudce, nikoliv v režimu ustanovení § 164 a násl. zákona č. 6/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (nemohu se však nepozastavit nad tím, že stěžovatelé obdrželi odpověď na stížnost až po téměř 4 měsících; tato doba skutečně neodpovídá požadavkům dobré správy; ministerstvo by mělo s ohledem na požadavky rovného zacházení v rámci obou režimů vyřizování stížností dodržovat dvouměsíční lhůtu).

Stejně tak musím konstatovat, že samotný způsob, jakým ministerstvo (resp. předseda Obvodního soudu pro Prahu 2) prověřovalo meritum stížnosti, lze hodnotit jako poměrně objektivní. Ministerstvo shromáždilo relevantní materiál - vyjádření soudce JUDr. Jiřího Horkého, stanovisko předsedy soudu, jakož i další dokumenty (viz str. 3 této zprávy). Dle mého soudu byl k dané věci shromážděn poměrně reprezentativní a úplný materiál, z něhož však ministerstvo vyvodilo názory, s nimiž se nemohu ztotožnit.

Jsem si vědom toho, že hodnocení občanského jednání soudce, resp. jednání mimo výkon jeho funkce, je hodnocením do značné míry subjektivním a je obtížné stanovit zcela jednoznačná pravidla pro posuzování souladnosti jednání soudce se zásadami a principy soudcovské profesní etiky (normativně vyjádřenými v zákoně o soudech a soudcích). Záleží vždy nejen na okolnostech konkrétního případu, ale i na hodnotových postojích hodnotícího a na jeho přístupu k justici jako takové.

Níže uvedená argumentace je mým osobním hodnocením daného případu, přičemž dopředu avizuji, že na občanský život soudce kladu poměrně vysoké nároky. Vždy jsem po soudcích požadoval, aby vedli řádný, střízlivý a bezúhonný život a aby se preventivně vyhýbali jednáním, která mohou ohrožovat jejich autoritu a důvěru veřejnosti v nestrannou a nezávislou justici.

Současně dodávám, že jsem seznámen s tím, že judikatura kárných senátů, které posuzují kárnou odpovědnost soudců, takto přísná kritéria pro výkon soudcovské funkce nestanoví, resp. že kárné senáty obvykle volí liberálnější přístup k hodnocení prohřešků soudních osob. Tato okolnost mě však vede spíše k tomu, abych zřetelně vyjádřil svůj postoj k problematice etického jednání soudních osob a abych v konkrétním případě zhodnotil jednání soudce JUDr. Jiřího Horkého jakožto jednání nepřípustné a z pohledu soudcovské profesní etiky nevhodné.

Ministerstvo, resp. náměstek ministra JUDr. Vladimír Král stěžovatelům ve svém dopisu ze dne 26. srpna 2005 sdělil: *„Po podrobném posouzení vyjádření JUDr. Jiřího Horkého jsem dospěl k závěru, že se nedopustil žádného jednání, které by bylo v rozporu s etikou soudce. Jeho vysvětlení plně koresponduje rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5, potvrzeného rozsudkem Městského soudu v Praze, s nímž jste nepochybně seznámeni... Vaše stížnost byla na základě zjištěných skutečností posouzena jako nedůvodná a ve věci nebudou činěna žádná opatření.“*

Předně nemohu nepoukázat na to, že předmětná odpověď ministerstva neobsahuje podrobnější argumentaci, z jakých důvodů byla stížnost vyhodnocena jako nedůvodná. Stručné konstatování nedůvodnosti a odkaz na rozsudky příslušných soudů nelze považovat za dostatečné zdůvodnění, neboť není zřejmé, jakými konkrétními úvahami byl vyřizující orgán veden při hodnocení skutkové i právní stránky stížnosti. Odpověď na stížnost je tzv. „zkratková“, neboť sice obsahuje závěr, nicméně není seznatelné, z jakých důvodů vyřizující orgán dospěl k závěru, že stížnost není důvodná.

Absenci důkladnějšího odůvodnění považuji za porušení principu dobré správy (odůvodňování stanovisek a rozhodnutí, přesvědčivost rozhodnutí), který byl v době vyřizování stížnosti normativně vyjádřen v ustanovení § 3 odst. 4 správního řádu (zákon č. 71/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Nyní bych chtěl zaměřit svou pozornost na onen „*velmi stručný*“ argument, kterým ministerstvo podepřelo závěr o nedůvodnosti stížnosti.

Rád bych zdůraznil, že žádným způsobem nehodlám zpochybňovat závěry, k nimž dospěly soudy v rámci řízení o vyklizení pozemku mezi žalobcem B., spol. s r. o., a žalovaným panem N. Rozhodnutí soudu v dané věci je pravomocné a je nezbytné je respektovat (to samozřejmě platí především pro samotné zástupce Sdružení X., kterým nepřísluší zpochybňovat závazné závěry soudu).

Současně však musím konstatovat, že mi není příliš zřejmé, jaký vztah má výsledek tohoto soudního řízení k posuzování důvodnosti stížnosti na soudce JUDr. Jiřího Horkého. Resp. mi není známo (a ze strohého vyjádření náměstka ministra spravedlnosti to bohužel ani nelze dovodit), proč bylo přihlíženo právě k těmto rozsudkům, když se věcně týkají zcela jiné záležitosti (vyklizení nemovitosti fyzickou osobou), než na kterou stěžovatelé ve svých stížnostech poukazovali.

Dovedl bych pochopit, kdyby k těmto rozhodnutím bylo (spíše pro ilustraci) přihlédnuto při vyřizování stížnosti na soudkyni Obvodního soudu pro Prahu 5 Mgr. Lenku Fučíkovou (znovu podotýkám, že tato otázka není předmětem mého šetření, viz str. 2 této zprávy).

Z rozsudků vyplývá, že žalovaný pan N. je povinen příslušný pozemek vyklidit, neboť jej užívá bez právního důvodu. Podstata stížnostních námitek zástupců sdružení však, dle mého názoru, nespočívala primárně v otázce oprávněnosti či neoprávněnosti užívání předmětných pozemků, ale v otázce jednání soudce JUDr. Jiřího Horkého jakožto člena (bývalého člena) zahrádkářského sdružení, který měl mít na starosti vyřizování právní agendy spojené se zájmem členů sdružení získat předmětné pozemky do vlastnictví.

Ministerstvo spravedlnosti je jakožto orgán státní správy soudnictví oprávněno hodnotit to, zda soudce neporušuje svým jednáním některou z povinností, která je uložena zákonem o soudech a soudcích, přičemž při hodnocení souladnosti jednání soudce se zásadami profesní soudcovské etiky samozřejmě musí vycházet z podstatně odlišných hledisek než soudy v rámci civilního řízení. Tento odlišný pohled je dán jednak hmotněprávními předpoklady dozorové pravomoci ministerstva (ministerstvo zkoumá naplnění některé ze skutkových podstat, které vyplývají z ustanovení § 80 zákona o soudech a soudcích), jednak předpoklady procesněprávními (ministerstvo např. oproti soudům není vázáno petitum žaloby, v otázce získávání důkazního materiálu má poměrně velké uvážení, na rozdíl od civilního řízení se neaplikuje zásada projednací ani zásada nesení důkazního břemene apod.).⁷

Z tohoto pohledu vidím „*stručnou*“ argumentaci ministerstva jako argumentaci nepřipadnou, neboť citovaná rozhodnutí nemají k otázce hodnocení jednání soudce JUDr. Jiřího Horkého bezprostřední vztah.

⁷ Naopak lze konstatovat, že vyřizování stížností je spíše ovládáno zásadou materiální pravdy. Ministerstvo tak může ověřit i skutečnosti, které stěžovatelé přímo nenamítají, jestliže celkové vyznění stížnosti signalizuje, že soudce se mohl dopustit jednání kolidujícího se zásadami soudcovské profesní etiky.

Jak jsem již uvedl, v rámci hodnocení podnětu jsem dospěl k odlišným závěrům než ministerstvo, byť se na věc dívám z jiného úhlu pohledu než stěžovatelé.

Dle ustanovení § 87 zákona o soudech a soudcích je kárným proviněním „*zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.*“

Dle mého názoru soudce JUDr. Jiří Horký svým jednáním porušil své „*absolutní povinnosti*“ stanovené v ustanoveních § 80 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích, konkrétně svým jednáním zavedl příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a důstojnosti soudcovské funkce. Současně mám za to, že jeho jednání není možné charakterizovat jakožto jednání, které zaručuje nezávislost a nestrannost soudcovské funkce jako takové. Porušením svých povinností se tedy dle mého názoru dopustil kárného provinění ve smyslu ustanovení § 87 zákona o soudech a soudcích.

K tomuto závěru mě vedou následující důvody.

Domnívám se, že soudce JUDr. Jiří Horký neměl nikdy přistoupit na to, že jakožto člen zahrádkářských sdružení (ať již se jednalo o Sdružení X. nebo ČZS W.) bude pro sdružení poskytovat právní služby, ba co víc, v případě ČZS W. bude jakožto statutární orgán sepisovat právní listiny (smlouvy).

Jsem si sice vědom, že se v případě ČZS W. jednání soudce JUDr. Jiřího Horkého odehrálo před účinností zákona č. 6/2002 Sb., nic to však nemění na tom, že toto jednání nebylo v souladu s požadavky (které vyplývají přímo z Ústavy) na nezávislost a nestrannost soudcovské funkce ani v této době.

Znovu podotýkám, že taková aktivita je pro soudce nepřipustná a ohrožuje nezávislost soudcovské funkce. Soudce je sice oprávněn být členem sdružení (jde o realizaci jeho ústavně zaručeného práva daného čl. 20 Listiny základních práv a svobod, které není zákonem výslovně omezeno), nicméně požadavky nezávislosti a nestrannosti funkce soudce již nepřipouštějí, aby soudce byl členem kontrolních či řídicích orgánů. V takových funkcích totiž soudce musí přijímat zásadní administrativní/manažerská rozhodnutí, která mohou ovlivňovat důvěru veřejnosti v nezávislé a nestranné rozhodování soudů.

Ve vztahu k členství ve Sdružení X. soudce JUDr. Jiří Horký sám uvádí: „*V té době jsem byl výborem požádán, abych se jako právník účastnil jednání. V souvislosti s tím jsem začal zjišťovat, že Sdružení, jehož jsem členem, působí na pozemcích bez jakéhokoliv právního základu... Vzhledem k tomu jsem neměl čas a také jsem nemohl obíhat různé orgány a organizace, aby bylo možné v archivech dohledat potřebné doklady, navrhl jsem výboru sdružení, že jim pomohu najít právníka, který by toto prováděl... Po dohodě s panem O. jsme se ve třech sešli v restauraci, která se nachází blízko jeho bydliště. Jmenované jsem seznámil a tito se dohodli.*“

Soudce JUDr. Jiří Horký sám svým vyjádřením potvrzuje, že není příliš ztotožněn se zákonnými požadavky, které na výkon funkce soudce stanovuje zákon o soudech a soudcích. Soudce totiž přímo říká, že se jakožto právník (soudce)

účastnil určitých právních jednání a nepřímo říká, že pokud by měl čas, „*různé státní orgány a organizace by obíhal*“, zřejmě obdobným způsobem, jako tomu bylo v minulosti v případě ČZS W.

Jak jsem již konstatoval, pro soudce by mělo být poskytování jakýchkoliv právních služeb/konzultací (lhostejno zda jde o právní služby pro sdružení, jehož je soudce členem) tabu (snad s výjimkou spravování svých vlastních právních záležitostí). Jen tímto způsobem lze zaručit, že soudce nebude vtahován do potenciálních sporů, k nimž může docházet v právních vztazích, k jejichž realizaci soudce právní radou přispívá.

Poskytování právních služeb je záležitostí advokátů, případně jiných svobodných povolání (notářů, exekutorů, patentových zástupců). Soudce z povahy věci stojí nejen „*nad stranami*“ v konkrétním případě, kdy aplikuje právo (rozhoduje spor), ale i mimo sféru poskytování právních služeb ve smyslu sepisování právních listin, provádění právních analýz apod. Jestliže soudce chce poskytovat právní služby, nelze mu než doporučit, aby opustil svou funkci a stal se příslušníkem stavu advokátského či notářského. V civilizovaných demokratických zemích je však nemyslitelné, aby soudce poskytoval jakékoliv právní poradenství. Jde o činnost, která prostě soudcům nepřísluší a měli by se jí vyhýbat.

S problematikou poskytování právních služeb je nepochybně spojena i otázka odpovědnosti soudce za jednání osoby, kterou k této činnosti doporučí. Opět nemohu nepoukázat na to, že správný soudce by měl takovou žádost zdvořile odmítnout s tím, že si jakožto soudce nemůže dovolit jakoukoliv osobu k poskytování právního poradenství doporučovat.

V opačném případě bychom dospěli k poměrně absurdním situacím, kdy za soudci budou chodit občané s žádostí: „*Pane soudce, máme takový problém, kterého právníka nám doporučíte?*“ A soudce by bez rozpaků odpověděl: „*No víte, já se v tom příliš nevyznám, ale mám spolužáka ze studií, advokáta s bohatou praxí a dobrými kontakty, běžte za ním.*“

Myslím, že každý člověk musí cítit, že by v takovém případě nezávislost a nestrannost soudců byla pouhou prázdnou frází, nikoliv vůdčí ideou s materiálním obsahem.

Jestliže soudce již poruší toto tabu (tedy pokud doporučí konkrétní osobu k poskytování právních služeb), nese z titulu své funkce nepřímou odpovědnost za nečestné či protiprávní jednání dané osoby.

V konkrétním případě mám na mysli jednání JUDr. M. V této souvislosti se nejdříve nemohu nepozastavit nad tím, že tato osoba je označována za advokáta. Jednak se o tom zmiňuje sám JUDr. Jiří Horký („*že můj bývalý kolega – soudce Městského soudu v Praze JUDr. M. vykonává činnost advokáta*“), dále je tato skutečnost uvedena na výdajovém dokladu č. 03 ze dne 19. července 2003 („*Vyplaceno komu: advokát p. M.; účel platby: advokátní práce pro zahrádkáře*“).

Z Věstníku České advokátní komory částka 1/2001 se dozvídám, že ke dni 15. ledna 2001 byl JUDr. M, reg. č. yyy, vyškrtnut ze seznamu advokátů, a to dle

ustanovení § 8 odst. 1 písm. d) zákona č. 85/1996 Sb., ve znění zákona č. 210/1999 Sb. (nezaplacení příspěvku na činnost ČAK). Vzhledem k tomu, že jeho činnost jakožto advokáta nebyla obnovena, ke dni 19. července 2003 rozhodně advokátem nebyl.

Jestliže by však tomu tak bylo, nepochybně by zde byl dán důvod pro zahájení kárného řízení, a to z důvodu porušení ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) zákona č. 85/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů („*Advokát je povinen poskytnutí právních služeb odmítnout, jestliže a) v téže věci nebo ve věci související již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá*“). Vzhledem k tomu, že v dané věci JUDr. M. nejdříve poskytoval právní služby Sdružení X. a poté v soudním sporu zastupoval protistranu (společnost B., spol. s r. o.), mám za to, že by skutková podstata deliktního jednání byla naplněna.

Přestože je zákaz poskytování právních služeb protistraně vyjádřen pouze ve vztahu k advokátům (a notářům, viz část C této zprávy), jde o etické profesní pravidlo, které je třeba aplikovat na všechny právnické profese. Jednání JUDr. M. je proto třeba hodnotit jako neetické, neprofesionální a je třeba je jednoznačně odsoudit. Není možné, aby kterýkoliv právník poskytoval právní služby stranám, jejichž zájmy jsou ve vzájemném rozporu. Logicky tak právník přispívá k neoprávněné výhodě strany, které poskytuje právní služby později, neboť může využít informací (k nimž by se za normálních okolností nedostal), jež získal v prvním případě. Takové jednání hodnotím jako zneužití právnické profese a rozhodně nelze říci, že by takové jednání naplňovalo znaky maximy *neminem laedere*.

Soudce JUDr. Jiří Horký tím, že nebyl zdrženlivý a doporučil JUDr. M. k zastupování, nese nepřímo odpovědnost za neetické jednání této osoby. Jakožto soudce si JUDr. Jiří Horký musí být vědom toho, že zastává ústavní funkci, na kterou jsou kladeny skutečně mimořádné požadavky. Jestliže již soudce JUDr. Jiří Horký podstoupil riziko, že doporučil k poskytování právních služeb konkrétní osobu, vydal svou funkci (resp. její nezávislost, nestrannost, důstojnost/autoritu) na milost/nemilost jednání této osoby. Jednání JUDr. M. proto jde k tíži soudce JUDr. Jiřího Horkého a přispělo k tomu, že důstojnost a nezávislost soudcovské funkce byla ohrožena.

Dále soudce JUDr. Jiří Horký sděluje, že „*v souvislosti s tím jsem začal zjišťovat, že sdružení, jehož jsem členem, působí na pozemcích bez jakéhokoliv právního základu*“. Tato okolnost je samozřejmě závažná, zvláště pokud soudy v obdobném případě (viz spor mezi B., spol. s r. o., a panem N.) rozhodly, že tomu tak skutečně je.

Dle mého názoru však současně není příliš přesvědčivé, pokud soudce JUDr. Jiří Horký konstatuje, že „*si jakožto soudce nemůže dovolit užívat pozemky bez právního důvodu*“, a přesto tak vědomě činil přinejmenším do podzimu 2003.

V případě sdružení X. tedy soudci JUDr. Jiřímu Horkému vytýkám to, že nejednal v souladu s principem předběžné opatrnosti. Tento princip totiž v konkrétním případě ukládal soudci Horkému neprodleně ukončit svou činnost ve Sdružení, které nejspíše užívalo pozemky bez právního důvodu (dovozuji to analogicky z rozhodnutí soudů ve věci pana N.) nebo byl důvod užívání těchto

pozemků předmětem sporů. Soudce JUDr. Jiří Horký měl v okamžiku, kdy se dozvěděl o právních komplikacích ohledně užívání předmětných pozemků neprodleně ukončit své členství ve Sdružení X. To, že tak neučinil a že se v počátcích aktivně právně angažoval ve snaze zahrádkářů získat pozemky do vlastnictví, rozhodně nepřispívá k tomu, že jeho jednání bylo možné hodnotit jako jednání obezřetné a odpovědné.

Další skutečnosti, které stěžovatelé v podnětu uváděli (tedy především otázka vyžádání nepodepsaných archů papíru) není možné objektivně posoudit, neboť zde jde skutečně o tvrzení proti tvrzení, jak o tom hovoří předseda Obvodního soudu pro Prahu 2 JUDr. Ivan Kratochvíl.

Vzhledem k tomu, že neexistují jiné důkazy, které by tato tvrzení prokazovaly, není možné tato tvrzení ani potvrdit ani vyvrátit.

D - Závěr

Shrnuji, že jsem oproti závěrům ministerstva spravedlnosti v jednání soudce JUDr. Jiřího Horkého shledal shora uvedená pochybení, a z tohoto důvodu shledávám jako nesprávné hodnocení stížnosti zástupců Sdružení ze strany Ministerstva spravedlnosti.

Mám za to, že stížnost zástupců Sdružení byla důvodná a že se soudcem JUDr. Jiřím Horkým mělo být v souladu s ustanovením § 90 zákona o soudech a soudcích a § 8 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, zahájeno kárné řízení, neboť zaviněně jednal takovým způsobem, že přinejmenším narušil důstojnost soudcovské funkce (§ 87 zákona o soudech a soudcích). Intenzita prohřešků soudce Horkého je dle mého názoru taková, že nebylo danou věc možné vyřešit například výtkou (§ 88 odst. 3 zákona o soudech a soudcích).

Na druhou stranu je již otázkou, jaká sankce případně měla být soudci JUDr. Jiřímu Horkému za jeho kárné provinění udělena. Škálu sankcí zákon o soudech a soudcích vypočítá v ustanovení § 88 odst. 1. Bylo by samozřejmě věcí kárného senátu, aby celou věc posoudil. V této věci již nečiním žádné závěry, neboť rozhodování kárného senátu je meritorním rozhodováním soudního orgánu, které mi nepřísluší hodnotit či předjímat.

Přes skutečnosti shora uvedené je mi zřejmé, že nyní již reálně není možné s ohledem na ustanovení § 89 zákona o soudech a soudcích zahajovat se soudcem JUDr. Jiřím Horkým kárné řízení, neboť jeho odpovědnost za kárné provinění zanikla (*„odpovědnost soudce za kárné provinění zaniká, nebyl-li do 2 let od jeho spáchání podán návrh na zahájení kárného řízení“*). Respektive zahájit řízení možné je, avšak v souladu s ustanovením § 14 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, by kárný senát musel řízení zastavit (*„senát bez ústního jednání“*).

řízení zastaví ... c) zanikla-li odpovědnost soudce nebo státního zástupce za kárné provinění“).

Své šetření proto končím pouze konstatováním pochybení Ministerstva spravedlnosti s tím, že v současné chvíli nevidím prostor pro to, abych v dané věci navrhol efektivní opatření k nápravě. Přesto ministra spravedlnosti žádám, aby se k mým zjištěním a závěrům vyjádřil.

Do budoucna po ministerstvu požaduji, aby občanské jednání soudců hodnotilo způsobem, který jsem naznačil ve shora uvedené argumentaci. I kdyby kritéria, která kladu na výkon funkce soudce a na jednání soudce v občanském životě byla příliš přísná, je samozřejmě věcí kárných soudů, aby každé konkrétní tvrzené kárné provinění posoudily a aby našly, jaká případná sankce má být soudci za kárné provinění udělena.

Ministerstvo spravedlnosti, které oproti ostatním osobám oprávněným podávat návrhy na zahájení kárného řízení, zejména oproti předsedům soudů, není přímo bezprostředně (každodenně) personálně spojeno s konkrétními soudci. Z tohoto důvodu by jeho návrhy měly být svým způsobem odvážnější a kritéria hodnocení přísnější, než v případě ostatních navrhovatelů uvedených v ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců.

Tím samozřejmě neříkám, že ministerstvo má návrhů na zahájení kárného řízení nadužívat (zneužívat). Takový přístup by samozřejmě správný nebyl a bylo by možné hovořit i o případné šikaně soudní moci ze strany moci výkonné. Současně je třeba vzít do úvahy skutečnost, že ministerstvo je „*pouhým navrhovatelem*“ a samotné hodnocení přísluší orgánům soudního typu, tedy kárným soudům. Jestliže na začátku procesu kárného řízení bude hodnocení příliš liberální a tolerantní, nebude možné kární provinění vůbec projednávat, neboť kárné řízení je ovládáno zásadou dispoziční, tedy musí existovat kvalifikovaný návrh.

Vzhledem k tomu, že funkce soudce je spojena nejen s požadavky nezávislosti a nestrannosti, ale soudy jsou současně Ústavou povolány k nalézání práva a spravedlnosti a eticky jednající soudci jsou základní oporou demokratického právního státu, osobně se přikláním spíše k tomu, aby kritéria pro posuzování jednání soudce byla spíše striktní a přísná.

Oproti moci zákonodárné a výkonné jsou na moc soudní (resp. na její představitele) skutečně kladeny daleko přísnější nároky, což by mělo ministerstvo vzít při hodnocení jednotlivých případů do úvahy. „*Prohřešky*“ soudců prostě není možné hodnotit stejně jako „*prohřešky*“ poslanců či ministerských úředníků.

JUDr. Otakar M o t e j l
veřejný ochránce práv